Jaskan filosofia

Synnyin pieneen harmaaseen mökkiin Halsualla Keski-Pohjanmaalla lokakuisena myöhäisiltana vuonna 1950. Olin yhden pisteen lapsi, mutta kätilö ei laskenut pisteitä. Hän otti poikaa nilkoista kiinni ja roikotti, ja löi kämmenellä selkään, että henki alkoi kulkea. Siitä alkoi elämäni. Lapsena leikin sisarusten kanssa nummella, sikäli kun sisarukset olivat kotona. Ei ollut tarhoja eikä esikoulua. Menin kuuden vanhana ensimmäiselle luokalle kyläkouluun. Siihen aikaan se oli kansakoulu. Koulu meni aika hyvin, koska viiden luokan jälkeen menin keskikoulun pääsykokeisiin. Pääsin Vetelin Yhteiskouluun keskikoulun toiselle luokalle syksyllä 1962. Yhteiskoulussa meni vuosi ja luokka, mutta ehtoja oli kielistä. Selvitin ne kuitenkin. Olin matematiikkaan suuntautunut. Kävin rippikoulun 1965, kuten aika vaati. Pääsin nipin napin lukioon, mutta siinä iässä eivät teoriat kiinnostaneet, ja lopetin opinahjon kuudennelle luokalle. Myös isän sairastuminen vaikutti asiaan. Pidin reilun puoli vuotta väliä, ja tein töitä paikallisella huoltoasemalla. Sitten jatkoin opiskelua maatalousteknillisellä linjalla Kannuksen maatalousoppilaitoksessa. Jokin kaukainen tähtäin oli isän tahto, että jatkaisin tilan pitoa. Kuitenkin siinä oppilaitoksessa laskettiin, paljonko oman tilan jatkaminen vaatisi investointeja, ja päädyin noin miljoonaan markkaan. Eihän minulla tyhjätaskulla ollut sitä rahaa, eikä toivettakaan, että ottaisin sen summan velkaa. Luovuin ajatuksesta jatkaa tilaa. Samalla luokalla oli eräs Yrjö Rajala Reisjärveltä. Hän oli käynyt vuoden teknistä opistoa. Ilmeisesti hän ei pärjännyt, koska tuli ammattikouluun. Sain kipinän opiskella insinööriksi. Veljeni oli diplomi-insinööri. Samoihin aikoihin 60-luvulla isäni sairastui pahemmin ja joutui laitoshoitoon. Myöhemmin hänellä todettiin vatsasyöpä, ja hän kuoli varsin nuorena. Hautasin isäni kesällä 1970. Olin valmis maanviljelyskoneteknikko ja haluni oli jatkaa opiskelua. Kävin välillä armeijan ja minusta tuli vänrikki. Sain harjoittelupaikan Kymin Osakeyhtiöstä Kuusankoskelta. Veljeni oli siellä töissä ja järjesti paikan. Ajatus Teknillisestä Opistosta ja insinöörin ammatista oli kytenyt päässäni jo Kannuksen ajoista. Veljeni opasti pääsykokeisiin ja pääsin 1972 aloittamaan Lappeenrannan Teknillisessä Opistossa. Samoihin aikoihin tapasin tulevan vaimoni, ja mentiin kihloihin vappuna 1973. Opiskelu oli helppoa, ja niinpä sain 1976 suosituksen Korkeakouluun. Pääsin syksyllä 1976 opiskelemaan jatko-opintoja Lappeenrannan Teknillisessä Korkeakoulussa. Samalla aukeni työmahdollisuus, ja opetin samaan aikaan Teknillisen Koulun puolella. Opetusta riitti niin paljon, että valmistuminen viivästyi aina vuoteen 1986. Samalla siirryin teollisuuteen, aluksi A. Ahlström Oy:n konepajalle. Paja myytiin Valmetille kesällä 1988. Vuosien varrella oli syntynyt kaksi tytärtä, ja ongelmien vuoksi erosimme 1988. Lapset jäivät äidille. Olin eronnut kirkosta 1984 ja vaimoni erosi tyttärinemme samoihin aikoihin. Minun eroni syy oli se, että en saanut kirkosta enää mitään. Maksoin vain turhaa kirkollisveroa.

Tiemme kansankirkon kanssa erosivat, mutta siihen aikaan työ täytti mielen, eikä filosofiselle ajattelulle ollut vielä sijaa. Ehkä pieni kipinä jäi itämään. Vaihdoin työpaikkaa 1996 vuoden alusta ja tein paljon työmatkoja ja näin maailmaa. Pysyin silti samassa firmassa Valmetissa. Tehtäväni muuttuivat ja asemapaikka Kotkasta Tampereelle. Yhteydet tyttäriini harvenivat. Soittelimme äitini ja tyttärien kanssa usein. Suhteeni yläkertaan eli Jumalaan ei ollut ollut koskaan mikään läheinen, ja teknologia, jonka parissa työskentelin, ei tuonut sitä yhtään lähemmäs. En ollut koskaan uskossa. En ollut viihtynyt sellaisissa piireissä, että asia olisi tullut esille. Elin omaa elämääni. Työpaikka vaihtui pari kertaa, mutta työnantaja ei. Ajauduin 1999 Valkeakoskelle työpaikan siirron vuoksi. Työmatkat vähenivät ja työ kävi yksitoikkoiseksi. 2000-luku kääntyi ja vanhin veljeni menehtyi. Täytin 50 vuotta. Ikä alkoi tulla esteeksi työpaikan vaihdolle. Vuodet kuluivat nopeaan, ja 2006 jäin eläkkeelle. Ostin koiran, Remu nimeltään. Se oli podhalanski, Puolan vuoriston paimenkoira. Se oli kaverinani runsaan 8 v. 8 kk. Sitten sille tuli diabetes ja se täytyi lopettaa. Se oli kookas ja rauhallinen paimenkoira ja opetti minulle paljon rauhallisuutta. Sen turkki oli valkoinen. Aloitin jo Remun eläessä vapaaehtoistyöt asukasyhdistyksessä ja Kuuloyhdistyksessä. Tapasin näin paljon muita ystäviä. Oma filosofiani oli kehittynyt pikkuhiljaa, mutta harppauksen se sai muistaakseni 2014 maalis- ja huhtikuun vaihteessa. Tietokoneeni sai haittaohjelman, ja jouduin puhdistamaan sitä pitkälle yöhön. Samalla kun ohjelmat tekivät töitään, minulla oli aikaa ajatella, ja tietokone toimi keskustelukumppaninani. Kirjoitin koneeseen ajatuksiani siinä mitassa, kuin niitä tuli. Aloitin nykyisyydestä, ja aloin kelata ensin ihmisen ja sitten eliökunnan vaiheita historiaan päin etsien mahdollisia Jumalan käden jälkiä. Seurasin Darwinin teoriaa lajien synnystä ja kehityksestä takaperin alkuun päin. Nykyihmisestä tiedetään useita tuhansia vuosia historiaa, ja hylkäsin jo aluksi raamatun kertomukset satuina. Se on kirja, joka on kirjoitettu ja käännetty ties tuhansia kertoja uudelleen. Vanhat kopiot paljastavat, että pappien reunahuomautukset on otettu todesta seuraavassa käännöksessä. Näin tarina on muuttunut ja elänyt, ja ajankohdistakaan ei olla yksimielisiä. Sitä paitsi ajanlaskummekin on muuttunut välillä. Vanhaortodoksinen uskonto käyttää eri kalenteria kuin luterilainen uskonto, ja kiinalaisilla on ihan oma kalenterinsa. Ties montako kalenteria on sitten Intiassa. En väitä, etteikö uskonnoissa ole hyvää oppiakin, mutta paljon ne ovat saaneet pahaa aikaiseksi ja saavat sitä edelleen joka päivä. Islam on uskonto toisten rinnalla, mutta vanhoilliset ovat tehneet Muhammedin luomasta uskonnosta pahan lyömäaseen. ISIS käyttää sitä väärin omiin tarkoitusperiinsä. Wahhabismi jo sinänsä on vanhoillinen tulkinta, mutta sitäkin käytetään väärin ihmisen alistamiseen ja tappamiseen.

Mutta mennäkseni siihen kehityskulkuun, nykyihminen on elänyt Euroopassa lähemmäs 100 000 vuotta, alussa tieteen mukaan Neanderdalin ihmisen kanssa rinnakkain. Rodut ovat risteytyneet, ja perimässämme on samaa paljon Neanderdalin ihmisen kanssa. Oletettavasti ihminen on tullut Eurooppaan Afrikasta Lähi-Idän kautta. On ollut maailmassa kuivia kausia, jolloin ihminen on ollut vähällä kuolla sukupuuttoon. Vain Itä-Afrikassa rannikolla on säästynyt noin 10 000 yksilön joukko. Sahara on ollut silloin kuivimmillaan, ja ainoastaan meri on rannikolla pelastanut meidät. Sitä kautta ennen on ollut enemmän sateita, ja ihmiskunta on elänyt Itä-Afrikan savanneilla keksien tulen käytön. Tulen keksiminen on tullut luonnosta, siitä että salama sytyttää tulipaloja ja tulipalot ovat kypsentäneet ruokaa. Siitä ihminen on keksinyt hangata kahta puuta yhteen ja sytyttää tulen kypsentääkseen ruokaa. Ruoan kypsentäminen on ollut eräs voimakas kehitysloikka ihmisen elämässä. Sitä ennen on syöty hedelmiä, siemeniä ja raakaa lihaa. Ihmisen suvun erkaantuminen apinoista on vienyt paljon aikaa. Silloin, kun ihminen oivalsi nousta kahdelle jalalle savannilla, voidaan ihmisen suvun eroamisen apinoista

katsoa alkaneen. Siitä lienee 500 000 – 1 000 000 vuotta. Siitä kehitystä taakse päin on vaikea kuvitella. Aikanaan maaeläimet ovat eriytyneet selkärangattomiin ja selkärangallisiin ja edelleen moniin eri lajeihin, joista yksi on kädelliset. Tiedemiehet eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen, olisiko elämä syntynyt meressä vai maalla. Siitäkään ei ole yksimielisyyttä, onko elämä syntynyt maapallolla vai tullut asteroidien mukana avaruudesta. Joka tapauksessa on tarvittu hiiltä, vetyä, typpeä ja happea, ja on muodostunut aminohappoketju. On tarvittu vettä ja sähköä. Viimeksi mainittu puolustaisi maapallolla syntymistä. Maapallolla on vallinnut alussa sula vaihe, jossa aineet ovat olleet sulassa tilassa, sitten tänne on törmännyt asteroideja, joissa on ollut jäätä ja alkuaineita. Maapallo on alkanut jäähtyä ja järjestyä metallisydämiseksi kiviplaneetaksi. On tarvittu lisää asteroideja, joista on tullut vettä. Ilmakehän muodostumiseen on mennyt kai miljardi vuotta. Pilvet ovat muodostuneet samoihin aikoihin. Ja pilvien muodostumisen myötä on alkanut salamoida. Vasta näihin aikoihin on elämän synnylle ollut otolliset olosuhteet. Mihinkä sitten Jumalaa tarvitaan? Korkeintaan Ukko Yli-Jumala, joka esiintyy salamana. Sähkö on alku elämän synnylle. Ja sähköä muodostuu pilvien hangatessa toisiaan. Kun yksisoluisia eläimiä syntyi, ne alkoivat luonnostaan jakaantua. Solun DNA ja RNA muodostivat kopioita ja uusia soluja. Aikojen kuluessa DNA kasvoi ja monimutkaistui ja jakautuessaan muodosti uusia monimutkaisempia soluja. Aikaa oli, sillä maapallo on 4,5 miljardia vuotta vanha. Yksi teoria kertoo, että elämä olisi syntynyt tulivuorissa, toinen taas, että elämä olisi syntynyt meren pohjassa, mutta minä uskon salaman synnyttävään voimaan.

No kun päästiin näin pitkälle, mennään alkuun saakka. Aurinkokunnan ja itse auringon synty ei olisi mahdollista ilman tähtien räjähdyksiä. Vain supernovassa syntyy raskaampia alkuaineita. Alussa oli vain plasmaa, josta alkoi muodostua vetyä. Plasma tuli ja tulee edelleen mustan aukon valkoiselta puolelta. Sillä aine ei katoa mustaan aukkoon vaan tiivistyy äärettömän tiheäksi ja puhaltuu toiselta puolelta takaisin avaruuteen. Tätä suihkua ei voi havaita, sillä aineen sumu peittää kaiken näkyvän. Sumusta muodostuu tähtiä ja avaruuden kaasua. Kaasusta kasautuu edelleen tähtiä ja uusi avaruus. Kiertokulku jatkuu. Avaruuksia voi olla, vaikka kuinka paljon, kuten ihmisessä soluja. Me emme voi koskaan havaita useita avaruuksia. Emme tunne riittävästi omaammekaan. Kaukoputkilla on päästy näkemään noin 13,4 Mrd valovuoden päähän. Sen näkymän pitäisi olla muutama sata miljoonaa vuotta oletetun alkuräjähdyksen jälkeen. Eli teoriani mukaan se olisi noin 400 – 500 miljoonaa vuotta jälkeen sen, kun plasmasuihku purkautuu mustan aukon valkoiselta puolelta. Meidän ei ole mahdollista havainnoida tätä varhaisempia tapahtumia. Plasma peittää kaiken. Emme tiedä edes, olemmeko osa suurempaa kokonaisuutta. Nämä oletetut avaruudet voivat olla soluja tai solun osia suuremmassa kokonaisuudessa. Voimme kuvitella omissa aivoissamme, mitä avaruuksista voisi muodostua, mutta emme voi koskaan tietää sitä, minkä kokonaisuuden osa olemme. Meidän pitäisi päästä avaruuden ulkopuolelle, jotta olisi mahdollista havainnoida muita avaruuksia.

Avaruuden tutkimus on kiehtovaa ja kiintoisaa, ja auttaa tunte maan omaa aurinkokuntaamme. Voimme havaita eri ikänsä vaiheissa olevia tähtiä. Tieteen ja tutkimuksen eräs päämäärä on elämän synnyn oivaltaminen. Erilaisia teorioita on, mutta mikä niistä on oikea, emme tiedä. Emme tunne hyvin edes omaa aurinkokuntaammekaan. On tehty laskelmia, että Planeetta IX olisi olemassa, mutta se on niin kaukana, ettei siitä ole suoranaista havaintoa. Pluto ehdittiin jo julistaa kääpiöplaneetaksi. Ihmisen avaruusmatkailu on rajoittunut kuuhun. On puhuttu matkasta Marsiin, mutta on kyseenalaista, hyödytäänkö siitä mitään. Avaruus on vihamielinen ihmiselle, eikä kaikkia avaruusmatkailun ongelmia ole vielä ratkaistu. Maan magneettikenttä ja

ilmakehä suojaavat meitä tehokkaasti säteilyltä. Eräs mielenkiintoinen ajatus olisi nanorobottien lähettäminen avaruuteen tutkimaan eri ilmiöitä. Niiden kuljetusenergiaksi voitaisiin ajatella aurinkotuulta. Sähkö voidaan tehdä aurinkopaneeleilla. Nanorobotit olisivat halvempia sekä valmistaa että lähettää. Saa nähdä, miten kehitys kehittyy.

Toinen avaruuden tutkimuksen haara keskittyy kysymykseen, olemmeko yksin? Enrico Fermi lausui ajatuksen, Missä kaikki ovat? Jos ajatellaan, että omassa galaksissamme, Linnunradassa on yli 100 miljardia tähteä, ja mahdollisia planeettoja on useita yhtä tähteä kohti, olisi kummallista, ellei niiden joukossa olisi elämälle suotuisia planeettoja. Sitä paitsi tuntemassamme avaruudessa on satoja miljardeja galakseja. Elämää on muuallakin, mutta missä ja missä muodossa, sitä emme tiedä. Ilmeisesti meidän on vain odotettava yhteydenottoa. Olemme lähettäneet avaruuteen noin 120 vuotta sähkömagneettista tietoa. Se on vasta 120 valovuoden päässä. Sitä paitsi se sotkeutuu muuhun signaalien meluun. Linnunrata on noin 30 000 valovuotta halkaisijaltaan. Emme ole vielä ilmaisseet itseämme. Yhdistys nimeltä SETI tutkii avaruuden signaaleja. He yrittävät löytää älyllistä elämää. Toistaiseksi on löytynyt vasta muutama radiosignaalin purske, joita ei ole osattu tunnistaa.

Olen vankka evoluutioteorian kannattaja. Kannatan darwinismia. En löytänyt Jumalaa retkiltäni. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi ja Jumala on rakkaus. Rakastamme joka solullamme, joten Jumala on jokaisessa solussamme. Ei niin hyvää, ettei pahaa. Meissä on paitsi Jumala, myös Piru. Sekin on jokaisessa solussamme. Ne ovat elektroneina meidän DNA:ssamme. Se tuntuu sisäisenä taisteluna sielussamme. Ihminen on kokonaisvaltainen eläin. Vaikutukset ajatuksiimme ja käyttäytymiseemme tulevat laajemmalta, kuin aavistammekaan. Bakteerit, jotka elävät suolistossamme haluavat turvata elämänsä ja vaikuttavat meidän päätöksiimme. Siispä vatsa on toiset aivomme. Bakteerit huolehtivat paitsi ruoansulatuksesta, myös hyvinvoinnistamme. Nykyaikana vain ruokavaliomme ei sovellu kivikauteen jääneelle vatsallemme. Vatsamme on valmis raakaruokaan ja ilman tulta valmistettuun ruokaan. Kun sille annetaan nykyaikaisia valmisruokia ja runsaasti energiaa sisältäviä ruokia, seuraa lihominen. Vatsa ei osaa rajoittaa energian saantia, vaan elimistömme muuttaa ylimääräisen ruoan rasvaksi kudoksiimme. Tästä seuraa liikaa lihomista ja sairauksia. Seuraa sydän- ja verisuonitauteja ja 2. tyypin diabetesta. Meidän on itse keksittävä lääkkeet ehkäistä ennalta vaaroja. Ei silti, johonkinhan meidän on lopulta kuoltava. Luonnollinen kuolema olisi paras. Nukahtaisimme vain pois jonakin yönä.

Nyt elämme lajien määrän supistumisen aikaa. Moni laji kuolee nyt sukupuuttoon. Tämä tuleva on jo kuudes sukupuutto. Kehitys on luonnollista, sillä aina on käynyt näin. Ihmisen vaikutusta kehitykseen on liioiteltu. Kaikki ajat ovat erilaisia, ja joku laji menestyy toisen kuollessa. Elämä on kuolemista. Elämä on ihmisen parasta aikaa. Emme voi kuitenkaan säilyttää kaikkia lajeja. Elämme maapallolla viime jääkauden jälkeistä lämpenevää jaksoa. Jääkausia on ollut noin 10 000 vuoden välein. Meret ovat laskeneet jääkauden aikana yli 100 m. Nyt kun jäät sulavat, meri nousee seuraavan 100 vuoden aikana muutaman metrin. Tälle ilmiölle emme voi mitään. Tyynen meren matalimpia saaria odottaa veden alle jäänti. Tämäkin on kehitystä. Ihmiskunnan suurin osa uskoo ihmisen aiheuttamaan ilmastonmuutokseen. Minä olen skeptinen. Voihan ihmisellä olla jokin vaikutus ilmastoon, mutta suurin syy on maapallon syklisyys. Elämme lämpenevää kautta, eikä sille voi mitään. Se ei ole ihimisen käres. Ilmaan pukattu hiilidioksidi aiheuttaa myös lämpenemistä, mutta se ei ole koko totuus. Tulvia ja myrskyjä on esiintynyt ennenkin. Eivät ne ole mitään uusia. Jokaisen ihmisen loppu tulee joskus, ja on hieman

kyseenalaista jatkaa elämää keinotekoisesti. Meitä lienee noin 7 – 8 miljardia, joten ihmiskunta voi hyvin. Toivotaan, ettei väestö enää kasva paljoa. Meillä ei riitä ruoka. Tosin nytkin hukkamme ruokaa sivistysvaltioissa tuhottomasti, mutta silläkään ruoalla ei elätetä liikakasvua. Sitä paitsi logistiikka aiheuttaa omat ongelmansa. Meillä Pohjoismaissa on onnistuttu valistuksessa. Etelässä on vielä tekemistä. Pohjoismainen demokratia on toiseksi paras hallitusmuoto. Paras olisi hyvä diktatuuri, mutta hyvää diktaattoria ei ole vielä syntynyt. Kaikki pakkaavat vain kahmimaan valtaa, omaisuuksia ja sotimaan.

Sota on tyhmä asia ja uskonsota niistä kaikista tyhmin. Sotia on käyty maan valloituksen takia, ihmisen vihan takia, poliittisista ja uskonnollisista syistä. Maata meillä on kaikilla riittävästi, joutomaata on eniten. Kenenkään ei pitäisi vihata toista niin paljon, että siitä saataisiin sodan ainekset. Politiikka on ihmisen keksimä muoto ajaa asioita, eikä sen pitäisi johtaa sotaan. Uskonto on asia erikseen. Maailmassa on satoja uskontoja, jotka käännyttävät ihmisiä omaan leiriinsä. Tästä käännytystyöstä sikiää sotia. Toki uskontoja käytetään myös väärin sodan lietsontaan ja valloituksiin. Viimeisimpinä näistä on Isis ja ajatus Kalifaatista. Isisin tulkinta islamista on äärivanhoillinen ja väärä. Muhammed ei kehottanut sortamaan toisia, sotimaan tai murhaamaan. Ne ovat myöhempiä tulkintoja. Toisuskovaisten teloitukset ovat Isisin keksintöä. Kivitystuomiotkin ovat tuomittavia. Rauhanliikkeet eivät ole saaneet mitään aikaan, ja monet niistä ovat politisoituneet.

Ihminen sinänsä ei ole muuttunut vuosituhansiin. Viimeisen sadan vuoden aikana teknologian vallankumous on muuttanut maailmaa suuremmassa mitoin. Ihan viimeisten vuosikymmenien aikana teknologia ja biologia ovat muuttaneet eniten maailmankuvaamme. Elektroniikka on ottanut huimia askelia ja lääketiede on edennyt harppauksin. Digitalisaatiota voisi kuvailla sanalla vallankumous. Digimaailma on myös siellä, missä sen ei uskoisi olevan. Vaikkapa peruspuhelin toimii digitalisesti. Jokaisen ei tarvitse olla koodari. Heitä toki tarvitaan lisää. Kaikkien pitäisi ymmärtää ohjelmointia ainakin hieman. Se on vain luonnollisten asioiden kuvaamista tietokonekielellä. Tietysti tekoäly on hyvin pitkälle vietyä ohjelmointia. Silti kone ei tee vielä mitään, mitä emme ole käskeneet. Osa, noin 5 – 10 % väestöstä hyvinvointivaltioissa jää kuitenkin digitalisoinnin ulkopuolelle. Asioita viedään verkkoon, mutta tälle vähemmistölle pitää turvata heidän oikeutensa. Kelkasta tipahtaneita on myös nuoremmissa ikäpolvissa. Jo nyt väitetään, että kolmannelle luokalle tulleista kaikki eivät osaa lukea ja laskea riittävästi menestyäkseen. Koulutuksessa on tekemistä. Toisaalta kaikilta ei voi edellyttääkään oppimista kaikessa. Ihmisiä on joka lähtöön. On viisaampia ja tyhmempiä. Kaikille ei voi syöttää kaikkea tasaisesti. Pidän vanhaa koulujärjestelmää parempana. Kansakoulu piti käydä, mutta toiset pääsivät keskikouluun menestyksen mukaan, ja loput jäivät jatkokouluun. Toisaalta työmaailmakin oli erilainen. Silloin tarvittiin fyysisen työn tekijöitä paljon enemmän kuin nykyään. Nyt ei juurikaan pääse töihin, ellei ole keskiasteen todistusta. Olen opettanut ja opastanut paljon ihmisiä. Kaikki eivät kuulu samaan muottiin. Gaussin käyrä pitää hyvin paikkansa minkä tahansa asian arvostelussa. Ääripäitä on vähän, ja suurin osa asettuu keskivaiheille. Minulla oli aikanaan kokeiden arvostelussa käytössä pisteiden ja numeroiden välillä lineaarinen riippuvuus. Oppilaiden osaaminen muodosti luonnollisen Gaussin käyrän.

Mitä uskontoon tulee, kävin aikanaan yhden yön retken ihmisen ja elämän syntylähteillä. Tietokone teki temput, ja se piti tarkastaa yössä. Sinä aikana mietin elämää ja jumaluusoppia niin pitkälle, kuin se on mahdollista. Kävin elämän kehityksen läpi ihmisestä takaperin soluun ja

edelleen atomiin saakka. En löytänyt jumalaa. Olen kai ateisti. En tullut muuhun lopputulokseen.

Kasvatuksesta olen sitä mieltä, että kuri ja nuhde ovat hyviä aina nuoruusvuosiin saakka. Minut on ainakin kasvatettu kurissa ja nuhteessa. Perheemme ei ollut uskonnollinen. Olimme realisteja. Asiat otettiin asioina, eikä väärin saanut tehdä. Meillä oli kotona nuoruudessani piiska oven kamanassa, ja sitä myös käytettiin tarvittaessa. Vanhin veljeni ei tullut toimeen isän kanssa. Veljeni oli kasvanut itselliseksi. Hän taisi olla itsepäinen. Hän rakastui kouluaikana yhteen tyttöön, ja isä katkaisi suhteen lyhyeen. Siitä kai tora syntyi. Isä piti tärkeimpänä sitä, että poika pääsee koulussa mahdollisimman pitkälle. Veljeni pääsi ylioppilaaksi, ja jatkoi Korkeakoulussa. Myöhemmin hän luki vielä lisensiaatiksi. Isä ei ollut sitä näkemässä. Isällä oli kunnianhimoa, mutta aikanaan ei ollut mahdollista käydä kuin kansakoulu ja maamieskoulu. Isä olisi menestynyt hyvin pitemmällekin. Isänsä jäi puoliorvoksi neljävuotiaana. Äitinsä kuoli 30-luvulla. Silloin isä oli jo Helsingissä. Arki koetteli isää. Hän kävi nuoruudessaan maamieskoulun kumminsa suntio Jaakko Tirrin suojeluksessa. Sitten hän oli muutaman vuoden Sysmässä Hovissa töissä. Sieltä hän taisi muuttaa Helsinkiin. Niistä vaiheista minulla ei ole ensi käden tietoa. Kuitenkin hän työskenteli Helsingin Kutomo- ja Kravattitehtaassa ja myöhemmin Valtion rautateiden Pasilan konepajalla valimossa. Hän oppi elämää kantapään kautta. Maatilan perustaminen ei ollut helpoimpia tekosia. Halsuan tontilla ei ollut kiveä kiven päällä, kun isä aloitti. Hän rakensi rakennukset ja raivasi pellot. Hän ehti nauttia tekemisistään vain lyhyen aikaa. Hän alkoi työt 1948 ja kuoli 1970. Loppujen vuosien ajan hän oli sairaalassa.

Olin ahkerasti töissä, kun pääsin työn syrjään kiinni. Tapahtui onnettomia sattumia alkuaikoina. Ensin olin sivutoiminen opettaja. Kävin samaan aikaan Korkeakoulua. Pääsin päätoimiseksi opettajaksi. Se työ alkoi kyllästyttää yksitoikkoisuudellaan. Se oli vain samaa vuodesta toiseen. Piti päästä eteenpäin. Yritin teollisuuteen, mutta toimisto ei menestynyt ja meni konkurssiin. Palasin edelliseen työpaikkaan. 80-luvun boomi oli onnenpotku. Pääsin 1984 eroon hankalimmista asioista ja aloin tehdä oikeita töitä. 1985 aloitin tehdä diplomityötä. Se avasi polun oikealle tielle. Siitä en ole eksynyt ennen eläkkeelle jäämistä. Jäin eläkkeelle 2006 ja olen tyytyväinen. Elän parasta aikaani. Nyt, kun pääsin vapaaehtoistöistä, olen todella vapaa. Nyt on aikaa kirjoittaa, jos jaksaa. Pakko ei ole.

Mielestäni olen saanut hyvän kasvatuksen. Alussa ihmisellä pitää olla kuri ja järjestys. Olin jo kolme – neljävuotiaana mukana maatilan töissä. Ehkä jo aiemmin. Seitsemän vanhana koulusta päästyä piti heti vaihtaa vaatteet ja mennä töihin. Intoa piti olla. Vaikka perheeni ei ollut uskonnollinen, sain koulussa luterilaisen kasvatuksen. Piti uskoa tulevaisuuteen ja johonkin ylempään. Koulu ja opiskelu olivat tärkeitä. En ollut huippuoppilas, mutta en huonokaan. Sellainen keskiverto. Viisi vuotta meni kansakoulussa. Isäni piti luonnollisena, että jatkamme kaikki lapset keskikouluun. Raha oli tiukassa, mutta aina sitä liikeni jostakin kirjoihin ja lukukausimaksuihin. Osittain helpotti se, että saimme vanhemmilta lapsilta kirjoja. Minun keskikouluani vaikeutti se, että isä joutui sairaalaan. Ei ollut oikein intoa opiskella. Olin huono kielissä. Ensin oli saksaa. Se oli täysin outoa. Sain joka toinen vuosi saksasta ja joka toinen vuosi ruotsista ehdot. Suoritin ne kuitenkin kunnialla. Muut aineet selvitin jotenkuten. Minua on pienestä pitäen kiehtonut tekniikka. Leikin puisilla autoilla ja traktoreilla. Ilmeisesti se kiinnostus veti sitten 1967 Kannuksen maatalousteknilliseen oppilaitokseen. Maatalous ei niinkään kiinnostanut, vaan tekniikka. Niinä kahtena vuotena aikuistuin. Olin 18, kun pääsin sieltä. Olin ajanut ajokortin ja ostin seuraavana vuonna ensimmäisen oman auton. Aloitin työt

Huoltoasemalla vuoden 1969 alusta. Työ oli helppoa, kun samaa työtä oli opeteltu koulussa. Siitä saakka olen tehnyt töitä vieraalle, lukuun ottamatta armeijan aikaa ja opiskelua. Niinä vuosina olin vapaa. Kukaan ei määrännyt menemisiäni. En ajatellut sen paremmin maailman menoa kuin ikuisuuksiakaan. Kaipasin joskus jotain, mutta olin kasvanut poikien maailmassa, enkä ollut tutustunut tyttöihin. 1970 tutustuin Mallorcalla yhteen tyttöön, mutta en osannut jutella oikeita asioita. Se tuttavuus kuihtui mahdottomuuteen. Kävin kerran hänen luonaan Karhulassa armeijasta, mutta olin köyhä kuin kirkon rotta, eikä siitä olisi tullut mitään. En ollut kasvanut silloin vielä mieheksi.

Ehkä se, että kasvoin poikien parissa aiheutti sen, etten ollut kiinnostunut tytöistä. En tiennyt, mitä niillä tehtiin. Siskoni oli minua neljä vuotta vanhempi, enkä leikkinyt hänen kanssaan. En ajatellut silloin menneitä enkä tulevaa. Asiat vain tapahtuivat. Otin siitä kiinni, mikä tuli vastaan. En ollut ihan tuuliajolla, mutta en vankasti kiinni elämässäkään. Kuitenkin minulla oli päämäärä. Pyrin insinööriksi. En tiennyt, millaista työtä se olisi, mutta ajattelin, että se liittyy tekniikkaan. Se oli johtotähtenäni. Olin Kuusankoskella ensin harjoittelija, ja vielä ensimmäisenä jouluna kävin Kuusanniemessä duunarin töissä. Sitten kesäksi veljeni hommasi minulle työnjohtajan sijaisuuksia. Niitä tein sitten koko opiston ajan lomilla.

Naapuri vitsailee, että hän on tehnyt elämänsä työtä käsillään. Minä taas olen tehnyt työtä päälläni, niin kuin sika. Sika tekee työtä kärsällään. Opistosta valmistumisen jälkeen olen tehnyt henkistä työtä. Se on sopinut minulle. Sain aluksi suunnittelijan koulutuksen. Se oli henkistä työtä. Korkeakoulussa luin Konepajatekniikkaa ja Tuotantotaloutta. Sain kaiken kaikkiaan monipuolisen koulutuksen tekniikan alalle. En koskaan pyrkinyt ylemmäs hierarkiassa. Minulle riitti, että töitä oli. Tein ainakin parhaani joka kohdassa. Myöhempinä aikoina alkoi olla neuvon kysyjiä. Jopa jotkut myyntipäälliköt kävivät kysymässä neuvoja. Tietysti se oli mieluisaa minulle. En jäänyt juuri koskaan sanattomaksi. Kehittelin työhöni liittyviä ohjelmia Excelillä. Pilkoin asioita pienempiin osiin, ja sain taulukon antamaan päteviä vastauksia. Nekin taulukot ovat varmaan hävinneet historian hämärään. Taito minulla on kuitenkin tallella niin kauan, kun elän. En tiennyt oikeastaan vaivastani kunnolla ennen eläkkeelle jäännin syiden etsimistä. Lyhyen muistin vaiva paljastui vasta psykologisissa testeissä. Olin aina ollut huono muistamaan nimiä ja puhelinnumeroita, jos ne sanottiin lyhyesti ja nopeasti. Olin kuitenkin luovinut elämäni läpi huonolla muistilla. Syy siihen, että muistini on keskivertoa huonompi, oli happivajaus syntyessäni. Olin yhden pisteen lapsi. Vain sydän löi syntyessäni. Vasta kätilö sai hengityksen kulkemaan. Olen käynyt elämäni koulun läpi työllä. En ole päässyt helpolla. Opiskellessa asioita piti painaa mieleen tavallista työläämmin. Kertasin asioita, ja opin muistamaan. En ole ollut nopea lukemaan. Kaikista vaikeuksista huolimatta olen menestynyt. Ratkaisevaa oli, että älysin muuttaa 1996 Tampereelle. Karhulan paja lopetettiin lähtöni jälkeen. Tietysti olisin voinut päästä Jyväskylään. Ilmeisesti Valmet, sittemmin Metso ei olisi päästänyt minusta irti. Vaikka olin oman loosini puurtaja, joku kai huomasi kykyni. Olin ollut ahkera tietokonefriikki jo varhain. Aloitin sen jo TEKU:n aikana. Parantelin toisten ohjelmia ja tein omia. Ohjelmointi jäi kuitenkin vähäiseksi siirtyessäni työelämään. Tein melkein koko ajan kymmenen vuotta töitä muiden tekemillä ohjelmilla. Vasta Tampereella aloin tehdä omia pätkiä helpottaakseni omaa työtä. Silloin työ oli jo valmisohjelmien käyttöä. Yritin helpottaa omaa työtäni jakamalla tehtäviä pienempiin palasiin ja kokoamalla asiat yhteen taulukon avulla. Opin siinä sivussa käyttämään Exceliä.

Elämä on sattuman sirpaleita, joista koostuu aikanaan jonkinlainen kokonaisuus. Sen alkaa nähdä vasta eläkkeelle jäätyä. On suuri haaste koota oma elämä yksien kansien väliin. Jo muistelu oman elämän tapahtumista on ponnistus. Kaikki se on kyllä pääkopan sisällä, mutta kuinka sen saisi ulos. Minulla on hyvin vähän varhaisia lapsuusmuistoja. Nyt kaikki niistä tienneet ovat kuolleet. Ei ole parempaa tietäjää kuin minä. Minulla on aikaa ehkä kymmenen vuotta laittaa asiat ylös. Siinä ajassa ehtii kyllä kaikenlaista. En ole koskaan ollut harras uskon harrastaja. Siksi kai älysin lähteä omalle tielle 1984. Ajatus oli kypsynyt useita vuosia. Kansankirkko oli antanut minulle kaiken muun, paitsi viimeistä siunausta. Päätin, että en maksa turhaa veroa. Ehtisin liittyä takaisin jossakin vaiheessa myöhemmin. Se helpottaisin lasteni elämää kuolemani jälkeen. Kuolemasta pitää puhua ajoissa. Muuten se on myöhäistä. Jälkikäteen puheita ei ole.

Peruspilareitani ovat totuus, vapaus, oikeudenmukaisuus ja rehellisyys.

Ihmisen pitää aina pysyä totuudessa. Valehtelusta pitää rangaista. Tämä on asia, mikä pitää opettaa jo lapsena. Autoritääriset maat ovat esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun ei pysytä totuudessa. Kansalle valehdellaan, ja valhetta pidetään totuutena. Pahinta on se, että toisinajattelijat tukahdutetaan. Rehellistä oppositiota ei saa olla. Vaalien tulos manipuloidaan ja pahimmassa tapauksessa tehdään kynällä. Pahimmissa valtioissa opposition kannattaminen on rikos, josta joutuu vaikeuksiin ja vankilaan. Näitä valtioita ovat Kiina, Venäjä, Valko-Venäjä ja Pohjois-Korea. Suomessa tilanne on hyvä. Täällä saa olla erimieltä ja lausua vapaasti mielipiteensä. Saa sanoa pahastikin, ja joutuu korkeintaan naurun alaiseksi. Joissakin maissa vainotaan kansanryhmiä ja pyritään muokkaamaan mielipiteitä. Myös viime aikoina yleistyneet populistiset liikkeet puhuvat muunneltua totuutta. Myös verkon palstoille on pesiintynyt tahoja, jotka kirjoittavat suoranaisia valheita.

Vapaus voi olla fyysistä tai henkistä. Fyysinen vapaus perustuu siihen, että oikeuslaitos on oikeudenmukainen ja poliisi ja armeija toimivat oikeudenmukaisesti. Saa liikkua vapaasti ja tehdä, mitä haluaa. Henkinen vapaus on sitä, että kukaan ei pyri ohjailemaan tai manipuloimaan. Tässä mielessä yhteisöt voivat olla hankalia. Erityisesti uskonnollisissa yhteisöissä, ja puolueissa täytyy ajatella samoin kuin muut. Muuten ei synny yhteisöllisyyttä. Kaikissa kulteissa, joihin luen myös puolueet, on vahva johtaja. Hänen mielipiteensä pitää olla yhteisön mielipide. Puolueissa johtaja valitaan vaalilla. Se vahvistaa yhteisöllisyyttä. Uskonnollisissa kulteissa johtajalla on karismaa, ja hän kokoaa joukot.

Oikeudenmukaisuus on osittain omantunnon asia. Lakia luetaan, niin kuin se on. Ihmisen pitää oppia oikeudenmukaisuus jo pienenä. Se tulee esille jo leikeissä. Ruoan ja karkkien jako opettaa oikeudenmukaisuuteen. Periaate opitaan kotona ja tarhassa. Jakaminen on oikeudenmukaista, jos kaikki tyytyvät siihen. Johtajan tärkeä ominaisuus on oikeudenmukaisuus. Myös rahan kanssa tekemisissä olevien henkilöiden on oltava oikeudenmukaisia ja rehellisiä.

Rehellisyys on luultavasti ominaisuus, joka on meissä jo syntyessä. Epärehellisiksi opitaan. Henkilö, joka seuraa muiden tekemisiä tarkasti, saattaa ryhtyä epärehelliseksi, kun huomaa, ettei hän jää kiinni. Rehellinen ihminen on sovelias hoitamaan toisten asioita. Hän voi olla myös kirjanpitäjä tai kasööri. Rehellisyyteen voi oppia myös ajan kanssa. Kun on jäänyt kiinni

epärehellisyydestä, ihmisen pitäisi muuttua rehellisemmäksi. Ihmisen pitää olla itselleen rehellinen. Silloin hän voi kasvaa viisaammaksi.

Rohkeus on jo perusluonteessamme. Jotkut ovat rohkeampia kuin toiset. Rohkea ihminen pääsee elämässään pitkälle. Rohkeus voi johtaa asemassa ylemmäs toisten johtajaksi. Rohkea ihminen tuo itseään esille, ja osaa esittää asiansa hyvin toisille. Kuitenkaan uhkarohkea ei saa olla. Silloin voi epäonnistua karkeasti. Yleensä rohkea ja viisas menestyy.

Viisaus on ominaisuus, joka lisääntyy koko elämän ajan. Ihminen on joko heikompi tai parempi opetellessaan viisautta. Lukeneisuus ei ole sama asia kuin viisaus. Viisaan ei tarvitse tietää asioita ulkoa. Hänellä on kyky opiskella ne eri tietolähteistä. Sanotaan, että vanha on viisas. Ne ominaisuudet käyvät käsi kädessä. Viisaus on myös asioiden oivaltamista. Ihminen viisastuu ikääntyessään. Sanotaan, että vahingosta viisastuu. Se pitää kyllä paikkansa. Viisaalle ei satu niin usein vahinkoja.

Armottomuus ei kuulu edelliseen luetteloon. Se on kuitenkin ominaisuus, joka on joillakin, ja joka on noteerattava. Armoton voi olla itseään tai toisia kohtaan. Voi olla armoton työntekijä, joka suoriutuu työstä kuin työstä hyvin ja nopeasti. Tällainen ihminen tekee yleensä koko työaikansa työtä. Hän on työnantajan silmissä haluttu työntekijä. Puhun nyt kaikista työtehtävistä. Jos ihminen on armoton itseään kohtaan, hän ei nauti elämästä niin paljon kuin voisi toisenlaisella asenteella.

Sitten ihmisiä on vielä monenlaisia. Voi olla viisas ja ahkera. Sellainen on haluttu. Kaikkein pahin yhdistelmä on tyhmä ja ahkera. Tyhmä ja laiskakin on parempi. Hän tekee vähemmän vahinkoa. Työnantajalle keskiverto työntekijä on paras. Hän tekee työnsä kuuliaisesti ja mukisematta. Häntä on helppo ohjailla, eikä hän aiheuta häiriötä työmaalla. Ainoa ongelma on kai se, että tällaista työntekijää on palkittava, ettei hän lähde pois. Se taas aiheuttaa palkkakustannusten nousua, joka vie huonoon suuntaan. Siksi tällaisista työntekijöistä on päästävä eroon jossakin vaiheessa. Niinpä ahkera hiljainen hissukka on paras.

Vanha ristiriita työnantajan ja työntekijän välillä ovat kustannukset. Työntekijä ei saisi maksaa paljoa, ja taas työntekijän olisi ansaittava toimeentulon verran. Siksi molemmat osapuolet ovat perustaneet liittoja ajamaan etujaan. Aikanaan tilanne kehittyi valtakunnalliseksi. Neuvottelut käytiin kahden edunsaajan välillä. Neuvottelu koettiin raskaaksi ja ehkä epäoikeudenmukaiseksi. Työnantaja halusi käydä ensin neuvottelut liittokohtaisesti. He otaksuivat, että saavat enemmän etua sieltä. Kun siirryttiin Ruotsin malliin, eli että vientiala linjasi palkkakierroksen liikkumavaran, muut seurasivat tätä linjaa tinkimättä yhtään. Työnantaja koki tämän kalliiksi, ja alkoi purkaa sopimuksia. Syntyi tehdaskohtainen malli. Sitä ajetaan vasta sisään. Työnantajan tavoitteena on alentaa palkkakustannuksia. Joidenkin alojen palkat ovat päässeet nousemaan kohtuuttomasti. Myös sopimuskenttä on sirpaloitunut. Saa nähdä, mitä tästä seuraa. Ikuinen taistelu kuitenkin jatkuu.

Eräs tärkeä asia ihmiselle on onnellisuus. YK on mitannut kansojen onnellisuutta. 2020 Suomi oli kolmatta vuotta kärjessä. Täällä on demokratia ja vapaus. Ihminen voi vaikuttaa itse onnellisuuteen. Jokaisen pitää määrittää onnellisuus itse. Se on varsin subjektiivinen käsite. Jokainen tulkoon onnellisuudellaan autuaaksi. Onnellisuutta ei tuo raha eikä menestys. Toinen kaipaa yhteisöllisyyttä, toinen taas yksityisyyttä. Onnellinen voi olla varsin vaatimattomissakin

oloissa. Liika tieto ei luo onnellisuutta. Ihmisten taipumus on vertailla omaa tilaa toisten tilaan. Kateus vie kalatkin vedestä. Kadehtia voi toisen onnellisuuttakin. Onnellisuus koostuu yleensä pienistä asioista. Jos on riittävä toimeentulo ja asuminen, ovat perusasiat kunnossa. Lisäasiat ovat bonusta. Joku on onnellinen askeettisissa olosuhteissa, toinen taas tavaran ympäröimänä. Toinen on onnellinen suuren perheen keskellä, toinen ollessaan yksin. Onni on hyvin yksilöllistä. Kuitenkin väittäisin, että jokainen hakee onneaan. Yleensä tehdään niitä asioita, jotka ovat miellyttäviä, jos valinnan varaa on. Joskus on pakko tehdä epämiellyttäviä asioita. Jo antiikin kreikkalaiset etsivät elämästä onnellisuutta. Pitkän aikavälin onnellisuuteen vaikuttavat geenit 50 %, ympäristötekijät 10 % ja oma toiminta 40 %. Onnellisuuteen vaikuttavat tulot, elinajanodote, vapaus, anteliaisuus, sosiaalinen tuki ja vähäinen korruptio. Jo Demokritos arvioi, että ihminen on onnellinen, kun hän ei sure sitä, mikä häneltä puuttuu, vaan iloitsee siitä, mitä hänellä on. Sosiaaliset yhteydet lisäävät onnellisuutta. Biologiset tekijät ovat terveys, uni, liikunta, luonto ja keho. Ihmiset raportoivat tyypillisesti olevansa onnellisempia töissä kuin passiivisina vapaa-ajalla, mutta uskovat asian olevan päinvastoin. Toisaalta toiveena olevan työn saaminen näyttää vaikuttavan onnellisuuteen hyvin vähän. Työn valinnalla on kuitenkin väliä joiltakin osin. Onnellisuuden kannalta on ainakin tärkeää, että työntekijä saa käyttää työssään omia luonteenomaisia vahvuuksiaan. Tällaisiin vahvuuksiin voivat kuulua muun muassa kauneuden ja taidokkuuden arvostaminen, rohkeus, luovuus, kansalaisuus, uteliaisuus, oikeudenmukaisuus, anteeksianto, kiitollisuus, rehellisyys, toiveikkuus, vaatimattomuus, huumori, harkintakyky, ystävällisyys, johtamiskyky, rakkaus, oppiminen, moraali, periksiantamattomuus, perspektiivi (erilaisten näkökulmien huomioiminen), harkitsevaisuus, itsekontrolli, sosiaalinen älykkyys, hengellisyys, ryhmätyö ja innokkuus. Aktivoituvien vahvuuksien lisäksi työ voi lisätä onnellisuutta jonkin aktiviteetin luoman ns. flow-tilan kautta. Esim. työntekijä voi saavuttaa flow-tilan tyypillisimmin silloin, kun hän tekee jotakin keskittymistä vaativaa ja sopivan haastavaa tehtävää, jossa hän on hyvin taitava ja joka on itsessään palkitsevaa (eli tehtävää ei tehdä esim. palkan vuoksi).

Monien ns. positiivien psykologian interventioiden vaikutuksia onnellisuuteen on tutkittu. Näiden menetelmien tavoitteena on kehittää myönteisiä ominaisuuksia (kuten onnellisuutta) kaikilla ihmisillä – ei hoitaa mielenterveyden häiriöitä kuten psykologiassa perinteisesti. Oleellisinta on huomata, että pelkkä tietämys onnellisuuteen vaikuttavista tekijöistä ei muuta käytöstä niin, että onnellisuus lisääntyy – tämä vaatii aktiivista työtä tapojen muuttamiseksi. Toisaalta on tärkeää huomata, että jatkuva onnellisuuden tavoittelu voi lisätä ahdistusta ja tyytymättömyyttä elämään.

On myös selvää, että äkillisen palkkion tai voiton aiheuttama onnellisuus ei kestä kauaa. Ihmisen kannattaa muovata elinympäristöään sellaiseksi, että se tyydyttää. Joskus pienetkin muutokset saavat aikaan onnellisuutta. Työn pitää olla haastavaa ja työn jäljen pitää näkyä. Silloin koemme onnellisuutta. Jos työ ei ole mielekästä, se ei edesauta mieltämme onnellisuuteen.

Kohti korkeampia tavoitteita. Ihmisellä pitää olla visio tulevaisuudesta, mihin pitää pyrkiä. Päämäärä ei ole välttämättä tavoitettavissa, mutta aina voi asettaa välitavoitteita. Eräs välitavoite on säästäminen. Aina voi ajatella hankkivansa tulevaisuudessa jotakin mieluista. Pienetkin hankinnat piristävät mieltä. Työssäoloaikana voi tavoite olla suurempi. Silloin on mahdollista rahoittaa hankinta lainalla. Monella on tavoitteena hankkia asunto. Siihen rahoituksesta osa täytyy olla säästämistä. Ihan ahtaalle itseä ei pidä ajaa. Täytyy laskea tavoitteensa kustannukset ja asettaa sopiva panos tavoitteen toteuttamiseen. Joku saattaa

haaveilla ammatissa etenemisestä, tai alan vaihdosta. Niihin tarvitaan koulutusta. Sinä aikana ei välttämättä voi olla töissä, ja koulutus vie rahaa. Koulutus on kuitenkin investointi tulevaisuuteen. Vanhempani kannustivat lapsiaan opiskelemaan. Kävimme opin tietä niin pitkälle kuin pää kesti. Murrosiässä on kaikkein vaikeinta. Silloin pitkäjänteinen opiskelu ei maita. Minulla opiskelu oppikoulussa loppui lukion ensimmäiseen. Sitten oli aikaa miettiä, mikä kiinnostaa. Olin värkkäillyt tekniikan parissa pienen elämäni. Se kiinnosti. Siitä tuli innostuksen kohde ja ammatti. Opiskelu kesti pitkään kahdesta syystä: tein töitä ja pohjakoulutukseni ei ollut riittävä. Kaikkein vaikeinta oli matematiikka. Kielen opiskelussa ei ollut intoa opetella sanoja. Molemmissa tuli seinä vastaan. Matematiikkaa en ole tarvinnut sen koommin ja kielen olen oppinut. Diplomityöni oli filosofiaa, eikä matematiikkaa.

Eteneminen työelämässä. Joitakin yksilöitä kiinnostaa eniten pyrkimys korkealle hierarkiassa. Minua kiinnosti enemmän virheetön työ. Halusin tehdä kaiken mahdollisimman hyvin. Työssäni suunnitteluinsinöörinä ja sittemmin myynti-insinöörinä ei tarvittu paljoa matematiikkaa. Kielen hallinta oli tärkeämpää. Laskentaa varten oli tehty ohjelmat, ja niiden käyttö ei ollut vaikeaa. Tein jonkin verran taulukkolaskentaohjelmia oman työni helpottamiseksi. Jaoin niitä lähipiirin kollegoille. Minua ei koskaan kiinnostanut edetä edes ryhmäpäälliköksi. Viime vuodet töissä olin ehdoton asiantuntija. Kukaan muu ei tiennyt töissä niin syvällisesti prosesseista. Olin parina viimeisenä vuotena jo aika kyllästynyt töihini. Loppujen lopuksi oli onnellinen sattuma, että työssä piti supistaa henkilöstöä. Supistaminen alkoi tietysti kalleimmista henkilöistä. Siksi minun annettiin valita, jäänkö työttömäksi vai eläkkeelle. Jälkeen päin ajatellen valitsin oikein. Eläkkeelle jäännin syy piti etsiä perin pohjin. Etenin psykologisissa testeissä pitkälle, kunnes paljastui, että lyhyt muistini oli heikko. Se oli syynä eläkkeeseen. Ilmarinen yritti vielä venkoilla, että jos menisin kuntoutukseen. Muistin vammaa kun ei voi parantaa. Tein 33 vuotta teollisuuden töitä. Alussa oli huonoa tuuria, mutta vuodesta 1984 sain tehdä Valmetissa pitkän uran.

Elämässä pitää olla johtotähti ja pitkäjänteisyyttä. Nuorena ihminen etsii omaa alaansa ja kiinnostuksen kohdetta. Kun se löytyy ja elämän tarkoitus siltä osin selviää, tarvitaan pitkäjäteisyyttä. Nykyään on hyvä, kun pääsee opiskelemaan matalalla kynnyksellä. Kaikista ei voi tulla lääkäreitä tai tuomareita. Joitakin kiinnostaa enemmän käsillä tekeminen. Sitä varten on lukuisa joukko aloja keski asteella. Pääasia kuitenkin on, että pääsee alkamaan opinnot. Alaa voi vaihtaa myöhemmin kiinnostuksen mukaan. Valitettavasti meillä on matalapalkka-aloja. Niissä ei saa välttämättä riittävää toimeentuloa. Ihmisen pitää päästä töihin ja alkaa täyttää unelmiaan. Nuorena pitää päästä asuntoon kiinni ja hankkia välttämätöntä omaisuutta. Lapset ovat toisten päämäärä. Silloin eletään ruuhkavuosia. Perhe tulee toimeen, jos molemmilla vanhemmilla on työpaikka. Työssä kehittyminen ja eteneminen ovat tärkeitä asioita. Ne antavat lisää tyytyväisyyttä työhön. Yleensä nuorena oivallettu ala on johtotähtenä koko työuran. Mutta jos pettyy alaan tai palkkaukseen, saattaa vaihtaa alaa. Toinen tyypillinen alanvaihtovaihe on vanhempana irtisanominen. Kun eläkkeelle ei vielä pääse ja töitä ei saa, on aika katsella laajemmin työmarkkinoita. Aina on aloja, joilta saa töitä. On uutisoitu onnellisista alan vaihtajista. Yksinhuoltaja on kuitenkin huonommassa asemassa kuin parisuhteessa elävä.

Ihmisen pitää varautua tulojen laskuun. Yleensä ihmiset luottavat tulevaisuuteen. Ei varata varoja tulevien koitosten varalle. Varaa pitäisi pitää ainakin kuukauden puskuriksi. Eräs varma asia on eläkkeelle jäänti ja tulojen putoaminen reilusti. Myös työttömyys voi osua kohdalle työvuosien lopulla. Monesti työnantaja ei halua palkata yli 50-vuotiaita. En ymmärrä sellaisia

ihmisiä, jotka jäävät tahallaan työttömiksi. Onneksi sellaisia on harvassa. Tunnen muutaman, joille ei ole maistunut työ. Aikanaan 70- ja 80-luvuilla olisi ollut töitä. Savosta ja Pohjanmaalta piti houkutella työntekijöitä etelään. Kasvavilla seutukunnilla on ongelmana toimeentulo. Asuntojen ja asumisen hinta on noussut pilviin. Pieni- ja keskituloisen on mahdotonta hankkia asunto. Eläminen on kallista. Nuorille pareille pitäisi järjestää tontteja ja halpaa lainaa asunnon rakentamista varten. Pankkien kanssa pitäisi pystyä neuvottelemaan raha-asioista. Viime vuosina pankkimaailmaan on tullut ilmiö keskittää asiointi vain suurimpiin kaupunkeihin. Pitäisi asioida verkossa, mutta kaikilla ei ole verkkoa. Liikepankeista on paennut paljon asiakkaita keskittämisen vuoksi. Nekin pankit, jotka ovat jääneet pienempiin keskuksiin, ovat supistaneet aukioloaikojaan. Ihmisen, jolla ei ole digitalisia laitteita ja osaamista, elämä on tehty hankalaksi. VR ja bussiyhtiöt ovat supistaneet lipunmyyntiään. Pankkiautomaatteja vähennetään. Ellei ole älypuhelinta tai tietokonetta ja asuu kaukana keskuksista, elämä on tehty hankalaksi. Se ei ole reilua edistystä. Rajoituksia alkaa olla liikaa.

Väestön keskittyminen keskuksiin on seurausta tehdystä politiikasta. Aikanaan Johannes Virolainen ajoin läpi Korkeakoulujen hajasijoittamisen. Keskusta ajoin hajasijoittamista ja maaseudun Maaseudulla asuttuna pitämistä. Tämä ei onnistunut. Tehtaat ja työpaikat keskittyvät Etelä-Suomen ruuhka-alueille ja muihin keskuksiin. Ihmiset muuttavat työn perässä ja maaseutu autioituu. rakennusten hinnat ovat romahtaneet. Taloa vastaan ei saa pankista lainaa, koska pankki arvioi talon arvottomaksi. Kukaan ei halua ostaa taloja. Vain maatalous- ja metsämaalla on arvoa. Asutuskeskuksissa taas tontit ovat kalliita, jos niitä edes saa. Nyt täytyisi aavistaa, mihin päin keskus laajenee, ja ostaa tontti maaseutukunnasta läheltä keskuksia. Helsingissä työmatka saa olla 30 – 50 km. Jotkut käyvät junalla töissä Turusta ja Tampereelta asti. Pienten keskusten elinkeinoelämä kuihtuu. Tyhjiä kauppatiloja on paljon. Ihmiset eivät osta tavaroita enää omalta paikkakunnalta. Asioille ajetaan kauemmas keskuksiin. Pientenkin kaupunkien palvelut puuttuvat lähiöistä. Vaikka palvelut keskittyvät, liikenne ei huomioi tätä. Bussilinjat kuihtuvat, ja asukkaat pitävät mieluummin omaa autoa. Se taas aiheuttaa linjojen vähentämistä, ja kierre on valmis. Paikallisia bussilinjoja pitää tukea kunnallisesti muutaman harvan kulkijan vuoksi. Markkinatalous aiheuttaa lisää keskittämistä. Mikään syrjässä oleva ei tunnu kannattavan. Kehitys tuntuu olevan järjenvastaista. Kukaan päättäjä ei tunnu haluavankaan, että ihmisillä olisivat asiat hyvin.

Minä tykkään asua pienessä kaupungissa lähellä suurempaa keskusta. Olen asunut vuodesta 1977 kerrostaloissa. Minusta se on hyvä ja vaivaton tapa asua.

Työelämä on mielenkiintoista aikaa. Kun nuori pääsee vakituiseen työhön, hän oppii tekemään töitä velvollisuuden tunnolla. Työyhteisöllä on suuri merkitys viihtyvyyteen. Kun työnantaja on sellainen, joka seuraa kehitystä, ovat asiat kunnossa. Aikanaan konesuunnittelua tehtiin laskutikulla ja piirustuslaudalla. Elin aikaa, jolloin laskimet olivat tulleet syrjäyttäen laskutikun. Aluksi piirrettiin tussilla kuullolle. Se kehittyi muoville muovilyijyllä piirtämiseksi. Koko ajan työ helpottui. 1995 tulivat PC:t laajempaan käyttöön. Kirjoitin diplomityöni PC:llä. Verkot olivat vasta tulossa. Työ piti siirtää vielä paperilla painoon. Yhteydenpito ulkomaailmaan kävi puhelimella ja faxilla. Posti ja kuriirit toimittivat kuvat ja laajemmat selostukset. Työt piti kopioida haluttuun määrään, ja lähettää kuriirilla. Tätä piti tehdä vielä aikana, jolloin verkko oli jo toiminnassa. 1997 tuli yritysverkko. Päästiin lähettämään asioita omiin työpaikkoihin sen kautta. Sen yhdistäminen Internettiin tuli sitten nopeasti. Se helpotti työn tekoa valtavasti. Työnantajalla oli halu kehittää työn tekoa. Yritykset menivät vain joskus pahasti pieleen. Tuotiin

jäykkiä ohjelmistoja, joiden piti helpottaa projektityöskentelyä. Koska sama ohjelmisto oli käytössä koko talossa, se ei voinut palvella yksittäisiä tekijöitä. Ohjelmista yli 90 % ei palvellut prosessisuunnittelua. Useimmat aiheuttivat vain lisätyötä. Niinä aikoina mielenkiintoni työn tekoon hiipui. Oli turhauttavaa tehdä töitä, joista ei tuntunut olevat mitään hyötyä. Oli vain ylimääräistä työtä. Työmme erosi paljon varsinaisesta koneensuunnittelusta. Laatikkoajattelu ei toiminut. Kun mielenkiinto hiipui, ei työssä tuntunut olevan mielenkiintoa. Se aiheutti motivaation puutteen. Tuli enemmän virheitä. Minusta tuntui sille, että olen antanut kaiken työlle, ja uudet toimintatavat vain haittasivat työtä.

Sosiaaliset suhteet. Joku ihminen kaipaa laumaa vierelleen, toinen on mieluiten yksinään. Olemme yksilöitä. Minä olen aina ollut yksinäisyyden kannattaja. En ollut lapsenakaan kovin sosiaalinen. Ikäeroa oli siskoon neljä vuotta, vanhempaan veljeen yhdeksän ja nuorempaan kanssa yhdeksän vuotta. Niinpä heistä ei oikein ollut leikkikaveriksi. Naapuriin oli matkaa noin puoli kilometriä ja siellä vierastettiin muukalaisia. Me olimme muualta tulleet, ja se muodosti esteen hieroa lähempää tuttavuutta. Pohjalainen on itsepäinen ja jääräpää. Niinpä Koskelan Sauli ei päässyt usein meille leikkimään. Vanhin veljeni Martti oli tutustunut hieman kyläläisiin, ja hän taisi vähän rakastua yhteen tyttöön. Isä kun sai sen selville, hän katkaisi suhteen välittömästi. Martti loukkaantui siitä sydänjuuriaan myöten, ja välit isään katkesivat. He olivat muutenkin aika saman luonteisia, joten välit eivät olleet koskaan hyvät. Isä nautti siitä, kun pojasta tuli ylioppilas ja hän pääsi Korkeakouluun. En muista, että meillä olisi erityisemmin juhlittu Martin valmistumista diplomi-insinööriksi. Hän oli ollut poissa jo neljä vuotta meidän elämästämme. Sosiaaliset suhteeni jäivät siis lapsuudessa laihoiksi. Opin, että yksin on pärjättävä. En ystävystynyt kansakoulussa kenenkään kanssa. Lähdin jo viidennen luokan jälkeen keskikouluun. Sielläkin olin kai alempaa kastia. En edes odottanut mitään lähempää tuttavuutta kenenkään kanssa. Minulla ei ollut siellä urheiluvälineitä, ja kävimme muutaman muun kanssa kävelemässä urheilutunnit. Olimme köyhiä. Kävelimme koululta kirkolle ja takaisin. Se teki yhteensä ehkä kolme kilometriä. Olen ollut aina aika hiljainen. Siitäkin johtuu, ettei ole kehittynyt sen parempia ystävyyssuhteita. Kukaan ei kiinnitä huomiota sellaiseen harmaaseen tyyppiin. Harjoitteluaikana oli muutama sellainen tyyppi, jonka kanssa kaveerasin enemmän. Backmanin Henryn kanssa oltiin ehkä läheisimpiä. Kävin auttamassa häntä autoremontissa. Kävimme muiden harjoittelijoiden kanssa illanvietoissa. Sekin yhteys katkesi tavattuani tulevan vaimoni. Hengasin hänen kanssaan. Myöhemmin tapasin opiskelijoita, mutta en tehnyt lähempää tuttavuutta. Opiston aikaan ei ollut muita sen tärkeämpiä ihmisiä kuin kihlattu. Korkeakoulun aikoihin olin jo työelämässä, ja suhteet muihin opiskelijoihin jäivät vähäisiksi. Työssä oli paljon tehtävää, ja vaikka asuin toisten insinöörien ja teknikoiden kanssa, ei siitäkään jäänyt sen pysyvämpää. Työaikana oli työtutut. Heillä oli omat menonsa. Minä olin sinkku, enkä ollut hyvää seuraa. Nyt eläkkeellä ollessa on tullut muutama tuttu. Ei kuitenkaan montaa. En kaipaa paljoa sidonnaisuuksia. Olen aina valmis unohtamaan menneisyyden. Päivät menevät lukiessa kirjoja ja näpytellessä tietokonetta.

Olen etsinyt aina totuutta. Jo Sokrates etsi aikanaan noin 450 eaa totuutta Ateenassa. Hän sanoi, että tiedän, etten tiedä mitään. Hänen taktiikkansa oli kulkea ja kysellä ihmisiltä asioita. Hän syvensi kysymyksiä niin kauan, että vastaaja tunnusti tietämättömyytensä. Sokratesta sanottiin viisaaksi. Itse hän ei pitänyt itseään viisaana. Hän provosoi nuoria käymään kapinaan vanhempia vastaan. Se ei ollut silloinkaan vaikeaa. Nuoriso on aina kapinoinut. Sokrateen jumalankuva oli erilainen, kuin muiden kreikkalaisten. Hän piti jumalia hyvinä ja suorina. Kreikkalaisten aikalaisten mielestä jumalat olivat juonittelijoita. Kreikassa taisi olla siihen aikaan

12 jumalaa. Kukin edusti omaa aluettaan. Alat olivat muotoutuneet aikojen saatossa ihmismielen mukaan. Sokratesta syytettiin kapinan lietsomisesta ja yllyttämisestä kapinaan ja tapojen turmeluksesta. Hän joutui oikeuteen ja tuomittiin kuolemaan. Tuomion aikaan sattui kreikkalaisten juhla, ja Sokrates sai virua vankilassa 30 päivää. Hän olisi voinut karata, mutta hänen omatuntonsa ei antanut periksi. Hän halusi toteuttaa tuomion. Hänelle tuotiin myrkkymalja, ja selitettiin, mitä hänen pitää tehdä. Myös vaikutukset selostettiin. Hän joi myrkyn ja kuoli. Hän ei kirjoittanut eläessään mitään. Hänen oppilaansa kirjoittivat hänen sanojaan ylös. Platon oli hänen läheisin oppilaansa. Platonin tekstejä on säilynyt. Sokrates ei löytänyt totuutta, vaikka etsi sitä kaikkialta.

Minun totuuteni on vielä etsinnän alla. Pieniä totuuksia löytyy aina. Itse olen pyrkinyt pysymään totuudessa. Jokaisella ihmisellä on oma totuutensa. Vastakkaiset sotapäällikötkin taistelevat oman totuutensa puolesta. Juonia heillä kyllä riittää. Sodassa kaikki keinot ovat sallittuja. Idän ja lännen vastakkainasettelu ei lienny koskaan. Toisessa on diktatuuri ja toisessa kaksipuoluedemokratia. Kumpikaan ei ole hyvä järjestelmä. Minä hyväksyn Pohjoismaisen demokratian. Paras hallintomuoto olisi lempeä diktatuuri, mutta sellaista diktaattoria ei ole syntynyt. Ihminen on aina itsekäs ja vallanhaluinen kahmija. Diktaattori kahmii aina valtaa ja rahaa.

Lopullista totuutta ei taida löytyä, ennen kuin kuolema korjaa. Sanotaan, että valheella on lyhyet jäljet. Se pitää paikkansa. Yleensä valhe paljastuu ennemmin kuin myöhemmin. Pienempiä totuuksia löytyy melkein päivittäin. Pienen epätotuuden lausuminen ei liene synti, jos se helpottaa kanssaihmisen oloa. Kuka meistä olisi täysin kirkasotsainen. Toista voi aina tilanteen salliessa kehua, vaikka se ei olisikaan aina täysin totta. Sillä tavalla kasvatetaan erityisesti lasten rohkeutta. Totuuden etsiminen on myös mielenkiintoista. Se vaatii keskusteluja toisten ihmisten kanssa. Sokrateen menetelmä on hyvin mielenkiitoinen. Elämä on vain käynyt yhä hektisemmäksi. Ihmisillä ei ole enää aikaa jutella asioista laajemmin. Se aiheuttaa esteen käyttää menetelmää. Minä olen kai aina ollut hiljainen tosikko. En osaa kertoa vitsejä muuten, kuin opettelemalla niitä ulkoa. Ja taas ulkomuistini on huono. Muistan aikanaan 80-luvun lopussa vanhemman tarjousinsinöörin Reino Mäkysen kysyneen minulta, etsitkö totuutta. Tein juuri silloin lyhyen kierron laskelmia. Olin vielä uusi suunnittelija silloin. Myöhemmin olen oivaltanut ironian. Totuuden etsiminen on ikuista. Se tulos riippuu ihan siitä, keneltä kysyy. Jokainen käsittää asiat omalla tavallaan. Ei ole yhtä totuutta. On joukko totuuksia, joista vain todennäköisimmät ovat oikein. Diktatuurit ja populistit haluavat levittää muunneltua totuutta omiin tarkoituksiinsa soveltuen. Venäjällä on paha tapa vaikuttaa toisten vaaleihin. Myöskään Venäjän tiedustelupalveluilla ei ole moraalia. He tekevät mitä tahansa, mitä diktaattori käskee. Putin on luonut sellaisen lähipiirin, että hän ei ole suoraan mistään vastuussa. Käskytys on ketjutettu siten, ettei Putinia saa mistään kiinni, vaikka asia olisi kuinka ilmeinen. On totuus, että Putin on käskenyt viime aikoina tehtyjen murhien ja murhayritysten suorittamisen. Mitään ei ole paperilla. On vain kahden kesken lausuttuja käskyjä. Sama koskee rahan käyttöä. Putin on kerännyt lähipiiriinsä oligarkkeja, jotka ovat varastaneet valtion omaisuutta 90-luvun alussa. Jokainen on maksanut Putinin uima-altaaseen osan voitoista. Näitä rahoja Putin voi käyttää omiin tarkoituksiinsa. Hän maksaa niistä Euroopan populisteille avustusta, että nämä hajottaisivat Eurooppaa. Putinin tarkoituksena on hajottaa Eurooppa. Hän haalii valtaa ja rahaa. Yhtenäinen Venäjä pitää vallasta kiinni keinolla millä hyvänsä. Syksyllä pidetyt duuman vaalit olivat hyvä esimerkki. Oppositio nujerrettiin, ja politiikka loi oman oppositionsa. Vaalit olivat muka rehelliset. Siihen ei usko kukaan. Moskovan sähköinen

äänestys oli manipuloitu. Vaaliuurniin laitettiin sivusta ääniä valtavia määriä. ETYJ:n vaalitarkkailijoita ei päästetty tarkkailemaan vaaleja. Vaalien tuloksiin ei usko kukaan. Ei edes Yhtenäisen Venäjän johto. Totuus haluttiin piilottaa kansalta. Se on tyypillistä autoritäärisille valtioille.

Totuuden etsiminen siis jatkuu. Toiset ihmiset ovat määräävämpiä kuin toiset. Joillekin totuus on ainoa oikea, ja se ei pala tulessakaan. Valitettavasti he ovat useimmiten väärässä. Jos kaksi ihmistä sattuu vastakkain, joilla on erilainen totuus, siitä syntyy riita. Jos kumpikaan ei osaa antaa periksi, tilanne on pattitilanne. Silloin on parempi poistua tilanteesta. Pieni ihminen ei saa totuuttaan julki yhteiskunnassa. Demokraattinen yhteisökin sulkee pois yksittäiset äänet. Ei auta mikään viestittely. Ilmiselvät asiatkin vaiennetaan. Jos totuus on epämiellyttävä, siitä vaietaan sitäkin tehokkaammin. Pohjois-Korea on onnistunut varjelemaan kansaa ehkä tehokkaimmin totuudelta. Siellä ei ole edes lupa ajatella väärin. Kaikki länsimainen hapatus on kiellettyä. Kuitenkin rajat vuotavat, ja videoita tihkuu kansalle. Etelä-Korean videoiden katselu ja hallussapito on kiellettyä. Niistä joutuu uudelleenkoulutusleirille. Nuo leirit eivät ole leikin asioita. Niillä saattaa kuolla. Väärin ajattelevia kansalaisia saattaa kadota yhtäkkiä. Diktaattori itse elää yltäkylläisyydessä. Hän on käynyt koulunsa Sveitsissä sisäoppilaitoksessa. Näin länsimaisena ei voi käsittää, miten hän pystyy levittämään valhetta kansalle. Samalla Pohjois-Korean agentit ryöstävät maailmalta rahaa valetempuilla johdon käyttöön. Sitä yhteiskuntaa ei voi käsittää. Miten diktaattori saa kansan uskomaan, että he ovat maailman onnellisin kansa siinä kurjuudessa.

Länsimaisessa yhteiskunnassa totuutta kaivetaan esiin oikeusistuimia myöten. Nekin ovat valitettavasti ihmisen luomia. Riippuu paljolti asianajajista, saadaanko totuutta koskaan selville. Asianajajat maksavat paljon, ja riippuu paljolti varallisuudesta, kenen totuus on oikea. Yleensä oikeus tyytyy kompromissiin. Selvissä tapauksissa oikeus toteutuu. Kuitenkin rangaistusasteikossa on pelivaraa. Riippuu siis tapauksen törkeydestä ja muista olosuhteista, millainen rangaistus ja korvaukset seuraavat. Oikeuksien pitäisi olla puolueettomia, mutta sitä ne eivät ole. Totuutta ei siis saa selville oikeudessakaan. Missä sitten saisi selville totuuden ja oikeutta? Maan päällä ei taida olla sellaista instanssia, joka julistaisi viimeisen totuuden. Minun maailmaani ei sovi viimeisen totuuden julistajaa. Ei taivasta eikä helvettiä. Ne ovat täällä maan päällä ihmisen eläessä. Ei auta siis muu kuin elää nuhteetonta elämää.

Rakkautta on monenlaista. On rakkautta aviopuolisoiden kesken. On rakkautta omiin lapsiin. On lähimmäisen rakkautta. Asioita voi rakastaa, samoin jotakin tekemistä tai harrastusta. Voi rakastaa elämäntapaa. Rakkauden ja pitämisen välillä ei ole suurta eroa. Rakkaus kuuluu niihin ihmisen ominaisuuksiin, jotka syntyvät ihmisessä jo ennen syntymää. Rakkaus omaan äitiin syntyy jo aikaisin. Vauva kuuntelee äidin ääniä jo kohdussa. Jos äiti laulaa raskauden aikana, se vaikuttaa vauvan elämään.

Platoninen rakkaus on ihmisen rakkautta toiseen ihmiseen ilman haluja tai seksuaalista riippuvuutta. Sitä sanotaan puhtaimmaksi rakkaudeksi. Vivahde-ero pitämisen ja rakastamisen välillä on pieni. Siinä on suuri mahdollisuus väärinkäsityksiin. Eri ihmisten puheiden ja tarkoitusten välillä saattaa olla eroja.

Rakkaus ihmisten välillä kehittyy ajan kuluessa. Ihastua voi hetkessä, mutta rakkaus on syvempi tunne. Toinen ihminen voi syttyä hetkessä, mutta yleensä vakavampi suhde vaatii

tutustumista ja aikaa. Se vaatii hieman samanlaisia luonteita ja joustavuutta. Rakkaus voi kestää loppuelämän, tai loppua piankin. Jos on ehditty avioliittoon, on parasta joko kestää, tai erota sovussa. Aina tulee mielipide-eroja, mutta keskustelemalla niistä pääsee yhteisymmärrykseen.

Viha on tunne, joka on vanhimpia ihmisen tunteita. Se voi kummuta epäoikeudenmukaisesta kohtelusta tai ihmisen suoranaisesta väärinkohtelusta. Myös väärinkäsitys on mahdollinen. Usein ongelma on siinä, että vihaa tunteva ihminen ei ymmärrä asioita oikein. Nykyään viha purkautuu usein sosiaalisen median kautta. Ne viestit on yleensä kirjoitettu pikaistuksessa. Kasvokkain vihan ilmaiseminen on vaikeampaa.

Jälkikirjoitus vuonna 2023 toukokuun lopulla:

Muutin Loviisaan 2022 tammikuussa. Jäin tavallaan tyhjiöön, kun vähäisetkin vanhat kaverit katosivat. Kahteen juoppoon eläkeläiseen pidän vielä yhteyttä puhelimella ja käyn syksyin keväin. On ihan kiva jutella. Toinen on tyhmä, toinen fiksu, mutta molemmat käyneet vain välttämättömät koulut. Toinen ei lue edes Aamulehteä, toinen on ahminut kirjoja venäläisiä klassikoita myöten. Heillä ei ole nettiä, vain peruspuhelimet ja telkkarit. Tiedon tulva on vähäinen. Eipä ole infoähkyä. Tyhmempi valittaa, että telkkarista tulee vain uusintoja. Olisin antanut ilmaiseksi tietokoneen ja kännykän, koska ne olivat ylimääräisiä minulla, mutta ne eivät kelvanneet. Netti heillä olisi ollut puhelimessa. Nykyään SIM kortilla on aina netti. Autoin tyhmemmälle jopa uuden puhelinliittymän, jossa on halvempi puhepaketti, koska hän maksoi joka puhelusta. En voi tehdä paljoa etänä, eikä tyhmyydelle voi mitään.

Aloin miettiä joskus tämän vuoden tammikuussa, että tässä on vielä virtaa tehdä jotakin. Aloin kaivaa esiin mahdollisuuksia osallistua johonkin. Täytyy luoda uudet ihmissuhteet. Etsin seuraa, vaikka kaupallista. Tilasin Seura lehden. Nyt minulla on lukemattomia lehtiä ja kirjoja. Ei ole puutetta ajanvietteestä. Asuminen on Superia ja kylä mukava. Loviisa on hieno pikkukaupunki. Tämä on pienempi kuin Valkeakoski, mutta kompaktimpi. Kaikki on lähellä. Täällä vaalitaan historiaa. Loviisa perustettiin 1745 Degerbyn kylästä rajakaupungiksi ja linnoitukseksi Venäjää vastaan. Täällä on 40 % ruotsinkielisiä. He ovat svenska talande bättre folket. He ovat mukavia ja avuliaita.

Mietin, mistä löytää yhteisö, johon kuulua. Kaipasin laumaa. Liityin maaliskuussa demareihin. Se on ollut puolueeni jo kauan. Sisäänajo on vain hidasta. Kokouksia on kerran kuukaudessa, ja täytyy varmaan mennä johonkin kerhoon. Sitten ajattelin, että olen vaeltanut pimeydessä 40 vuotta kuin Mooses. Erosin kirkosta 1984, kun ajattelin, että olen saanut kirkolta kaiken muun, paitsi viimeisen palveluksen. Nyt kaipasin jotain korkeampaa. Päätin liittyä Agricolan suomalaiseen seurakuntaan. Odotin korkeampaa yhteyttä viikkoja. Sitten diagoni soitti. Sovittiin tapaaminen. Marjo on puhelias ja häsääjä. Sain hieman puheenvuoroa. Sain kerrottua hieman, mitä osaan. Heräsin itsekin horroksesta, ja huomasin, että olen ikuinen opettaja. Kaipaan laumaa opetuslapsia. Marjo ehdotti, että perustetaan digihelp syksyllä. Pastori Marjo Ehn soitti asiasta ja lupasi koota laumaa syksyksi. Hän puhui, että meidän pitää tavata. Lupasin tulla seuraavana pyhänä messuun Loviisan kirkkoon. Menin, mutta Marjo ei ilmestynyt. Kysyin suntiolta, kun en tunne häntä ulkomuodoltaan. Suntio sanoi, että ei hän ole tullut. Hukkareissu siis. Se oli kaksi messua yhdellä kertaa, ensimmäinen ja viimeinen. Sitä paitsi kirkon kynnys on korkea, meinasin kompastua. Liittyminen oli kyllä netissä helppoa.

Nyt olen odottavalla kannalla ja ihmettelen, mitä alkaa tapahtua.

Loviisassa 2023 toukokuun 27. päivä

Jaakko O. Kojo